

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ. ОЦЕНКА НА РИСКА И СТРАТЕГИИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА РИСКА

Лекция 10

Бизнес предприемачество
Лидия Гълъбова ©
Стопански факултет

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

*„Парите са само инструмент. Те ще
те откарат навсякъде, където
поискаш, но няма да те отменят
като шофьор.“*

Айн Ранд

ОСНОВНИ МОМЕНТИ

- ◉ Финансиране на предприемаческата дейност;
- ◉ Определяне на потребностите от капитал;
- ◉ Видовете капитал;
- ◉ Възможните рискове, свързани с осъществяване на предприемаческа дейност.

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

- ◉ Инвестирането в предприемаческа дейност е доста по-различно от корпоративното инвестиране в утвърдени предприятия.
- ◉ Предприятията от предприемачески тип са по-млади и по-динамични, а средата, в която те функционират в редица случаи е бързопроменяща се и несигурна.
- ◉ Капиталите от частни инвеститори, за разлика от тези от капиталовите пазари, са по-трудно достъпни.

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

- От гледна точка на финансирането на предприемаческия тип дейност най-важни са:
 - Ликвидността, свързана с паричните потоци и своевременното им набавяне.
 - Първоначалната оценка на предприятието - това оценяване се извършва по-скоро на основата на натрупан опит и интуиция, отколкото с научно обосновани подходи.
 - Източниците на капитал са различни.

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

- Основни моменти при финансиране на предприемаческия тип предприятия:
 - *Създаване на стойност за заинтересованите страни;*
 - *Структуриране на предприемаческия вид дейност;*
 - *Оценка на риска;*
 - *Възможни източници на финансиране на предприемаческата дейност;*
 - *Подходи за получаване на стартов капитал;*
 - *Представяне на бизнес плана пред финансиращи и други институции.*

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

- ◉ Фактори, които влияят при финансиране на предприемаческата дейност:
 - *Паричните потоци и наличните парични средства;*
 - *Своевременността* на набавянето на необходимите средства;
 - *Капиталови пазари* - сравнително неподходящи за над 95% от предприятията от предприемачески тип;
 - *Неявни активи* - знания и опит, получени под формата на съвети, консултации, ноу-хау са много по-важни за реализация на наличния потенциал;
 - *Стратегии за привличане на капитал.*

ФИНАНСИРАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

- ◉ Всеки източник на капитал има цена, т.е. свързан е с определени разходи, които могат да са явни или скрити.
- ◉ Тези разходи са в основата на потенциалните трудности, които могат да възникнат при реализиране на стратегията.

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ КАПИТАЛИ

- Кога и какви финансови средства са необходими за дадено предприятие?
- Откъде и от кого може да се привлече капитал?
- Как трябва да бъде организиран и управляван този процес?

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ КАПИТАЛИ

- Успешните предприемачи:
 - Разпознават рисковите ситуации и подхождат внимателно, когато оценяват, избират и договарят финансовите условия по обезпечаване на дейността с необходимите капитали.
 - Успяват да намерят подходящите източници на финансиране в подходящия момент при разумни условия.

ФИНАНСОВА СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- Стратегията за финансиране на предприемаческата дейност включва важни решения, свързани със:
 - стратегиите за привличане на капитал,
 - стратегиите по отношение структурата на капитала и неговия вид (дългов, дялов или друг),
 - стратегии, свързани със структурата на активите,
 - първоначалните инвестиции,
 - предвижданите потребности от оборотен капитал,
 - очакваните продажби,
 - създадената стойност.

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НЕОБХОДИМИЯ ПРИВЛЕЧЕН КАПИТАЛ

- Необходимият привлечен капитал се определя въз основа на *свободния паричен поток*.
- *Свободният паричен поток* се калкулира като от паричния поток от основна дейност се извадят капиталовите разходи (Разходи за инвестиции в ДА).
- *Свободният паричен поток* показва с какви парични средства разполага предприятието, след като покрие разходите за основната си дейност и капиталовите разходи.

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НЕОБХОДИМИЯ ПРИВЛЕЧЕН КАПИТАЛ

- ◉ *Свободният паричен поток* зависи от определяне на очаквания момент на:
 - 1) прогнозно и действително изразходване на капитала;
 - 2) нарушена ликвидност;
 - 3) приключване на финансирането.
- ◉ Най-подходящото време за привличане на средства е преди да потръбват.

СТРАТЕГИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И ПРИВЛИЧАНЕ НА КАПИТАЛИ

- ◉ Фактори, които определят достъпа до различни видове финансиране:
 - Постигнати резултати до момента.
 - Риск от дейността на предприятието в зависимост от представите на инвеститора.
 - Индустрия и технология.
 - Потенциал за бъдещо развитие на предприятието и очакван период на излизане от бизнеса.

СТРАТЕГИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И ПРИВЛИЧАНЕ НА КАПИТАЛИ

- Фактори, които определят достъпа до различни видове финансиране:
 - Очакван темп на растеж на предприятието.
 - Възраст и етап на развитие на предприятието.
 - Очаквана норма на възвръщаемост от инвеститора.
 - Размер на необходимия капитал и предварителни оценки на предприятието.
 - Определени от предприемача цели по отношение на растежа, контрола, ликвидността и печалбите.

СТРАТЕГИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И ПРИВЛИЧАНЕ НА КАПИТАЛИ

- Дейността на предприятието може да бъде финансирана чрез дългов капитал и някои форми на дялово финансиране.
- Предприятията от предприемачески тип трябва да си осигурят както дялов, така и дългов капитал, за да имат здрава финансова основа за растеж без излишна загуба на собственост поради продажба на акциите с цел набиране на средства.

СТРАТЕГИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И ПРИВЛИЧАНЕ НА КАПИТАЛИ

- ◉ Дълговият капитал бива:
 - *Краткосрочен заемаен капитал* (т.е. заем до една година) - обикновено се използва от предприятията за оборотен капитал и се връща от приходите от продажби.
 - *Дългосрочен заемаен капитал* (заеми със срок по-голям от една година) - обикновено се използват за инвестиции в ДА или за оборотен капитал.

СТРАТЕГИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И ПРИВЛИЧАНЕ НА КАПИТАЛИ

- ◉ Дяловото финансиране се използва, за да се осигурят недостигащите финансови средства, чрез емитиране на нови акции и/или пускането в продажба на съществуващи.
- ◉ Стартиращите предприятия срещат затруднения при осигуряване както на краткосрочен, така и на дългосрочен дългов капитал.
- ◉ От гледна точка на кредиторите те нямат достатъчно доказателства, че ще могат да генерират необходимите продажби, за да постигнат желаното ниво на печалба.

СТРАТЕГИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И ПРИВЛИЧАНЕ НА КАПИТАЛИ

- За да може да се разработи ефективна стратегия от гледна точка на време за набавяне и срокове за погасяване, а също и стойност на капитала, е важно да се познават основните критерии за оценка, които се използват от различните източници на капитал - дългов, дялов или комбинация от двата.

СТРАТЕГИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И ПРИВЛИЧАНЕ НА КАПИТАЛИ

- Фактори за взимане на решение за инвестиция са:
 - Качество на предприемаческата възможност;
 - Качество, способности, умения и опит на управленския екип на предприятието.
- Един полезен начин за определяне на алтернативите за финансиране на предприемаческата дейност, кога и дали определени алтернативи са налице означава да се разгледа т. нар. **финансов жизнен цикъл на предприятието.**

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РИСКА И ИЗГОТВЯНЕ НА ФИНАНСОВ ПЛАН

- ◉ Възможни рискове, свързани с вътрешната среда:
 - Мениджмънт
 - Производство
 - Маркетинг
- ◉ Възможни рискове, свързани с външната среда:
 - Икономически фактори
 - Законодателство
 - Екологични фактори

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РИСКА И ИЗГОТВЯНЕ НА ФИНАНСОВ ПЛАН

Видовете риск:

- ◉ *Бизнес риск* - несигурност в бъдещите приходи, произтичащи от характера на стопанската дейност или особености в отрасъла, в който ще бъде направена инвестицията.
- ◉ *Финансов риск* - несигурност на инвестицията, произтичаща от използвания източник или метод на финансиране:
 - *Ликвиден риск*
 - *Валутен риск*

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА РИСКА

- ◉ *Анализ на чувствителността на оценката на инвестиционния проект* - показва промяната на кои изходни променливи води до чувствителна промяна в стойността на някакъв основен икономически показател, напр. нетна настояща стойност (ННС) на проекта.
- ◉ *Статистически метод* - рискът се измерва чрез някакъв статистически показател за разсейване на стойността на избран икономически показател. Най-често се използва стандартното отклонение или дисперсията.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА РИСКА

- ◉ *Метод на безрисковия еквивалент* - оценката на риска се интегрира в стойността на приетия основен показател на оценката чрез коригиране на нетните доходи с помощта на т.нар. коефициент на безрисков еквивалент.
- ◉ *Дисконтиране на рисковите парични потоци с норма на дисконтиране, приспособена към риска* - отразява риска в оценката на проекта.
- ◉ *Портфейлна теория и метод за оценка на капиталовите **активи*** - добра теоретична основа за анализа и за оценяване на портфейлния риск.

ИЗГОТВЯНЕ НА ФИНАНСОВ ПЛАН

- Финансовият план определя размера на необходимите инвестиции и оборотния капитал, източниците и цената на капитала, както и движението на финансовите ресурси във времето.
- Финансовият план трябва да обоснове икономическата целесъобразност от осъществяването на проекта, да бъде убедителен в реалистичността на направените разчети за планираните приходи и разходи и да даде увереност за реализацията на проекта.

ИЗГОТВЯНЕ НА ФИНАНСОВ ПЛАН

Сред основните въпроси, на които трябва да отговаря изготвения финансов план, са:

- *Защо да се инвестира в този бизнес?*
- *Кога може да се очаква положителен финансов резултат?*
- *Какъв ще бъде размерът на финансовия ефект?*

ИЗГОТВЯНЕ НА ФИНАНСОВ ПЛАН

- При изготвяне на финансовия план трябва да се държи сметка за интересите на инвеститорите, свързани с:
 - увеличаване на капитала;
 - увеличаване на печалбата;
 - увеличаване на акумулираните парични средства.

БЛАГОДАРЯ ЗА
ВНИМАНИЕТО!

Лидия Гълъбова

каб.3606

тел. 02/ 965 39 15

E-mail: lgalabova@tu-sofia.bg